

3. Nagy számok

Mi a neve? Hogyan olvassuk ki?

76 Mely számokat írtuk fel hatványalakban! Olvasd ki ezeket!

- a) 10^5 ;   b) 10^1 ;   c) 10^7 ;   d) 10^4 ;
e) 10^9 ;   f) 10^2 ;   g) 10^3 ;   h) 10^6 .

77 Írd fel a következő számok prímtényezős felbontását hatványalak felhasználásával!

- a) 125;   b) 162;   c) 18;   d) 486;   e) 1000;   f) 450;
g) 525;   h) 52;   i) 539;   j) 1440;   k) 350;   l) 6125.

78 Írd fel a következő számok prímtényezős felbontását hatványalak felhasználásával!

- a) 8575;   b) 567;   c) 4725;   d) 715;   e) 408;   f) 605;
g) 1197;   h) 1225;   i) 7744;   j) 4851;   k) 7776;   l) 24 300.

79 Mely számok prímtényezős felbontását írtuk fel?

- a) $2^3 \cdot 7$;   b) $3^3 \cdot 7^2$;   c) $2^3 \cdot 11$;   d) $2^4 \cdot 3^3$;
e) $2 \cdot 3 \cdot 5$;   f) $2 \cdot 5^2 \cdot 11$;   g) $2^3 \cdot 3^2 \cdot 7$;   h) $3^2 \cdot 5 \cdot 7$;
i) $2^2 \cdot 3^2 \cdot 13$;   j) $2^3 \cdot 5^2 \cdot 7$;   k) $3^4 \cdot 7^2$;   l) $5^2 \cdot 7 \cdot 11$.

80 Mely számokat írtuk fel? Végezd el a hatványozásokat és a szorzásokat!

- a) $5^2 \cdot 4^2$;   b) 9^3 ;   c) $2^3 \cdot 7^2$;   d) $4^2 \cdot 8$;
e) $1^3 \cdot 2^5$;   f) $3^2 \cdot 10^5$;   g) 12^3 ;   h) $6^2 \cdot 5$;
i) $4^2 \cdot 6 \cdot 3$;   j) $2^2 \cdot 9$;   k) $3^2 \cdot 14^1$ l) $1^{52} \cdot 8^2$.

81 Írd fel az alábbi számokat, majd olvasd ki őket!

- a) $51 \cdot 10^6$;   b) $1372 \cdot 10^8$;   c) $6 \cdot 10^{10}$;
d) $439 \cdot 10^{13}$;   e) $78\,300 \cdot 10^7$;   f) $256 \cdot 10^5$;

- g) $3,74 \cdot 10^9$;   h) $0,002 \cdot 10^{11}$;   i) $100\,000 \cdot 10^4$;
 j) $9305 \cdot 10^6$;   k) $5,88 \cdot 10^7$;   l) $206 \cdot 10^{16}$.

Egy szám többféle alakja – a normálalak

82 Melyek egyenlők az alábbi számok közül?

- a) $64,02 \cdot 10^4$;   b) $6,402 \cdot 10^4$;   c) $6402 \cdot 10^2$;
 d) $64\,020$;   e) $6402 \cdot 10^3$;   f) $640,2 \cdot 10^2$;
 g) $6,402 \cdot 10^6$;   h) $640,2 \cdot 10^4$;   i) $6,402 \cdot 10^5$;
 j) $6402 \cdot 10$;   k) $640\,200$;   l) $64,02 \cdot 10^5$.

83 Melyek egyenlők az alábbi számok közül?

- a) $1,937 \cdot 10^{15}$;   b) $19\,370 \cdot 10^{17}$;   c) $193,7 \cdot 10^{16}$;
 d) $1937 \cdot 10^{18}$;   e) $0,019\,37 \cdot 10^{17}$;   f) $1937 \cdot 10^{12}$;
 g) $1,937 \cdot 10^{18}$;   h) $19,37 \cdot 10^{20}$;   i) $19\,370 \cdot 10^{14}$;
 j) $19,37 \cdot 10^{14}$;   k) $0,1937 \cdot 10^{19}$;   l) $1,937 \cdot 10^{21}$.

84 Írd át normálalakba a következő számokat!

- a) $18\,320$;   b) 841 ;   c) $266\,479$;   d) $10\,200$;
 e) $45\,009$;   f) 30 ;   g) $7\,608\,132$;   h) 5295 ;
 i) 38 ;   j) $611\,314$;   k) $94\,833$;   l) $62\,228\,037$.

85 Írd fel a következő számok normálalakját!

- a) $370 \cdot 10^{15}$;   b) $0,062 \cdot 10^5$;   c) $5043 \cdot 10^7$;
 d) $21,5 \cdot 10^1$;   e) $0,908 \cdot 10^6$;   f) $4672 \cdot 10^4$;
 g) $1,71 \cdot 10^5$;   h) $73\,556 \cdot 10^2$;   i) $2518 \cdot 10^{11}$;
 j) $0,05 \cdot 10^8$;   k) $53,16 \cdot 10^3$;   l) $814 \cdot 10^{14}$.

86 Mely számok normálalakját írtuk fel? Írd fel a számokat hatványok használata nélkül!

- a) $6,743 \cdot 10^2$;   b) $9,04 \cdot 10^6$;   c) $1,888 \cdot 10^4$;
d) $7 \cdot 10^3$;   e) $5,1678 \cdot 10^3$;   f) $6,415\ 51 \cdot 10^8$;
g) $3,570\ 34 \cdot 10^7$;   h) $1,0007 \cdot 10^5$;   i) $1,362 \cdot 10^1$;
j) $8,659\ 292 \cdot 10^5$;   k) $4,237\ 01 \cdot 10^9$;   l) $2,5 \cdot 10^4$.

A hatványozás azonosságai

87 Írd fel egyetlen szám hatványaként a szorzatokat! Keress több megoldást, ha lehet!

- a) $4^3 \cdot 4^2$;   b) $6^5 \cdot 6^3$;   c) $24^1 \cdot 24^6$;   d) $7^2 \cdot 7^4$;
e) $15^4 \cdot 15^5$;   f) $28^3 \cdot 28^3$;   g) $11^8 \cdot 11^1$;   h) $54^9 \cdot 54^4$;
i) $72^7 \cdot 72^{10}$;   j) $35^6 \cdot 35^{12}$;   k) $63^2 \cdot 63^7$;   l) $101^5 \cdot 101^9$.

88 Mely szorzatok egyenlők? Próbáld meg számolás nélkül megtalálni az egyenlőket!

- a) $4^2 \cdot 2^3$;   b) 36^4 ;   c) $2^6 \cdot 4^3$;   d) 6^8 ;
e) $4^4 \cdot 2^4$;   f) 2^7 ;   g) $2^8 \cdot 3^8$;   h) $6^1 \cdot 6^8$;
i) 4^6 ;   j) $2^5 \cdot 4$;   k) $6^5 \cdot 6^3$;   l) 2^{12} .

89 Írd fel hatványok szorzataként a hatványalakban megadott kifejezéseket!

- a) $(4 \cdot 10)^3$;   b) $(7 \cdot 5)^6$;   c) $(8 \cdot 6)^5$;   d) $(2 \cdot 3)^{10}$;
e) $(12 \cdot 9)^2$;   f) $(3 \cdot 7)^4$;   g) $(14 \cdot 4)^6$;   h) $(5 \cdot 16)^7$;
i) $(4 \cdot 2)^4$;   j) $(20 \cdot 8)^9$;   k) $(6 \cdot 15)^3$;   l) $(10 \cdot 7)^2$.

90 Írd fel hatványok szorzatként a hatványalakban megadott kifejezéseket!

- a) $(2^2 \cdot 5^3)^3$;   b) $(3^3 \cdot 4^2)^5$;   c) $(5^{10} \cdot 6^2)^4$;

$$\begin{array}{lll}
 \text{d)} (7^3 \cdot 2^5)^2; & \text{e)} (10^2 \cdot 3^6)^6; & \text{f)} (9^5 \cdot 4^4)^3; \\
 \text{g)} (6^4 \cdot 12^5)^9; & \text{h)} (3^7 \cdot 8^2)^8; & \text{i)} (11^5 \cdot 2^3)^5; \\
 \text{j)} (6^8 \cdot 9^2)^7; & \text{k)} (8^3 \cdot 7^4)^{10}; & \text{l)} (5^9 \cdot 2^{12})^4.
 \end{array}$$

91 Írd fel az alábbi számok prímtényezőss felbontását hatványalak alkalmazásával!

$$\begin{array}{llllll}
 \text{a)} 14^5; & \text{b)} 35^2; & \text{c)} 64^3; & \text{d)} 15^{10}; & \text{e)} 18^7; & \text{f)} 72^4; \\
 \text{g)} 20^8; & \text{h)} 42^9; & \text{i)} 54^2; & \text{j)} 112^6; & \text{k)} 95^5; & \text{l)} 100^3.
 \end{array}$$

* **92** Az alábbiakban szorzatalakban adunk meg számokat. Írd fel a prímtényezőss felbontásukat hatványalak alkalmazásával!

$$\begin{array}{llll}
 \text{a)} 6^4 \cdot 5^3; & \text{b)} 7^2 \cdot 8^5; & \text{c)} 12^3 \cdot 15^2; & \text{d)} 9^6 \cdot 10^4; \\
 \text{e)} 18^3 \cdot 7^7; & \text{f)} 4^2 \cdot 14; & \text{g)} 25^4 \cdot 3^6; & \text{h)} 32^3 \cdot 6^3; \\
 \text{i)} 38^2 \cdot 42^9; & \text{j)} 24^6 \cdot 68^1; & \text{k)} 44^5 \cdot 5^7; & \text{l)} 49 \cdot 84^3.
 \end{array}$$

Oszthatóság és hatványozás

93 Az alábbiak közül mely számok többszörösei a 36-nak?

$$\begin{array}{lll}
 \text{a)} 2^2 \cdot 3; & \text{b)} 2^5 \cdot 3^2; & \text{c)} 2^3 \cdot 3^{10}; \\
 \text{d)} 2^1 \cdot 3^2; & \text{e)} 2^6 \cdot 3^3; & \text{f)} 4^1 \cdot 3.
 \end{array}$$

94 Az alábbi szorzatok közül, melyekkel osztható a 120?

$$\begin{array}{lll}
 \text{a)} 2^2 \cdot 3; & \text{b)} 2^3 \cdot 3^{10}; & \text{c)} 2 \cdot 3 \cdot 5; \\
 \text{d)} 3 \cdot 5^2; & \text{e)} 2^2 \cdot 5; & \text{f)} 2^2 \cdot 3 \cdot 5.
 \end{array}$$

95 Válaszolj a kérdésekre!

- Többszöröse-e 16-nak a $2^3 \cdot 5^2$ szorzat?
- Többszöröse-e 30-nak a $2 \cdot 3^7 \cdot 5^3$ szorzat?
- Osztható-e 75-tel a $6 \cdot 5^2 \cdot 10$ szorzat?
- Többszöröse-e 48-nak a $2^4 \cdot 5^2$ szorzat?
- Többszöröse-e 240-nek a $2^5 \cdot 15$ szorzat?
- Osztható-e 315-tel a $2^2 \cdot 3^2 \cdot 5^2 \cdot 7^2$ szorzat?

96 Mely prímtényezőkkal kell megszorozni a $3^3 \cdot 5^4 \cdot 7^2$ szorzatot, hogy a kapott szám biztosan osztható legyen

- a) 7^3 -nal;   b) 3^{10} -nel;   c) 5^3 -nal;   d) $2^3 \cdot 3^2$ -nel;
e) $5^5 \cdot 7^5$ -nel;   f) $3 \cdot 7^6$ -nal;   g) 2-vel;   h) 81-gyel;
i) 100-zal;   j) 6^2 -nel;   k) 14^5 -nel;   l) 75^3 -nal?

97 Add meg a következő számpárok legkisebb közös többszörösét!

- a) 16 és 32;   b) 5 és 7;   c) 12 és 33;   d) 42 és 18;
e) 56 és 70;   f) 10 és 55;   g) 9 és 24;   h) 15 és 100;
i) 13 és 17;   j) 36 és 30;   k) 51 és 6;   l) 84 és 27.

98 Add meg az alábbi legkisebb közös többszörösöket prímtényező alakban!

- a) [110; 250];   b) [588; 140];   c) [1323; 315];   d) [1925; 220];
e) [212; 96];   f) [425; 153];   g) [686; 1225];   h) [2352; 504].

99 Válaszolj a kérdésekre!

- a) Mennyi lehet a nevezője egy olyan törtnek, amely bővíthető úgy, hogy a nevezője 10 legyen?
b) Mennyi lehet a nevezője egy olyan törtnek, amely bővíthető úgy, hogy a nevezője 12 legyen?

100 Válaszolj a kérdésekre!

- a) Mennyi lehet a nevezője egy olyan törtnek, amely bővíthető úgy is, hogy a nevezője 12 legyen, és úgy is, hogy 20 legyen?
b) Mennyi lehet a nevezője egy olyan törtnek, amely bővíthető úgy, hogy a nevezője 12 legyen, de úgy nem, hogy 20 legyen?

101 Írd fel a következő számpárok közös osztóit!

- a) 24 és 30;   b) 14 és 21;   c) 32 és 18;   d) 42 és 56;
e) 105 és 63;   f) 28 és 84;   g) 75 és 45;   h) 92 és 120.

102 Add meg a következő számpárok legnagyobb közös osztóját, prímtényező alakban is!

- a) (45; 27);   b) (18; 30);   c) (11; 25);   d) (8; 14);
e) (35; 21);   f) (72; 135);   g) (120; 264);   h) (1020; 900).

Vegyes feladatok

103 Magyarország lakossága kb. 10^7 fő. Ha egy népszámlálás során 1 embert 1 másodperc alatt lehetne megszámolni, kb. mennyi idő kel-
lene 10^7 ember megszámolásához?

☺ **104** A hatalmas vulkánkitöréseknek akkora a hangja, hogy azt a Föld „túloldalán” is hallani lehet.

- a) Mennyi idő alatt ér körbe egy Egyenlítő közelében lévő vulkán hangja – ha elég hangos?
- b) Mennyi idő alatt ér körbe egy Egyenlítő közelében lévő vulkán fénye – ha elég fényes? (Jól gondold meg a választ, még mielőtt hosszas számolásokba bonyolódnál!)

Adatok: A hang sebessége kb. $330 \frac{\text{m}}{\text{s}}$, a fényé kb. $3 \cdot 10^8 \frac{\text{m}}{\text{s}}$. Az Egyenlítő hossza kb. $4 \cdot 10^4$ km.

☺ **105** *Becsüljük meg a Föld légkörének tömegét!* (Olvasmány) Bolygónk légkörét a gravitációs vonzás tartja fogva. Ha ez a vonzóerő megszűnne vagy nagysága lecsökkenne, akkor a légkört alkotó részecskék az állandó rendezetlen hőmozgás miatt a világűrbe távoznának. Így a légkört alkotó gázok „elfognának”.

A Földön a levegő súlyából származó nyomás értéke 10^5 Pa. Ennek szemléletes jelentése: a levegő a Föld minden négyzetméterére 10^5 N erőt fejt ki a levegő súlya miatt. A légkör teljes súlyát könnyen kiszámíthatjuk, ha a Föld felszínét megszorozzuk ezzel az értékkel. A Föld felszíne kb. $5 \cdot 10^8$ km².

(Forrás: <http://www.sulinet.hu/tart/cikk/Rab/0/30524/1>)

- Fejezd ki a levegő nyomását $\frac{N}{m^2}$ mértékegységgel!
- Fejezd ki a Föld felszínét m²-ben!
- Számítsd ki a teljes légkör súlyát!
- A tömeg a légkör súlyának és a gravitációs állandónak a hányadosa. Számítsd ki a légkör tömegét! (A gravitációs állandót g -vel jelöljük, és kb. $9,81 \frac{m}{s^2}$ -tel egyenlő.)

106 Az előző feladatban megbecsültük a Föld légkörének tömegét. (Ha nem tudod, nézd meg a megoldásban!)

A levegő összetételéről olvashattad: Az egyéb gázok jelentős részét a metán, egy üvegházgáz teszi ki.

Mekkora az egyéb gázok tömege a levegőben?

Nitrogén (N ₂)	78,08%
Oxigén (O ₂)	20,95%
Argon (Ar)	0,93%
Szén-dioxid (CO ₂)	0,034%
Neon (Ne)	0,0018%
Hélium (He)	0,0005%
Ózon (O ₃)	0,0002%
Egyéb gázok, vízgőz	0,0035%

☺ **107** Az esőerdők pusztulása (Olvasmány) A Föld erdeinek egyharmadát az esőerdők teszik ki, ezek közül a legnagyobb a dél-amerikai Amazonas-medencében található, területe kb. $5 \cdot 10^6$ km². Esőerdők találhatóak még Afrikában, Délkelet-Ázsiában, Ausztráliában és Közép-Amerikában is. Ezek együttes területe nagyjából megegyezik az amazonasi erdőkével. A trópusi esőerdőket a Föld tüdejének is szokták nevezni, mivel hatalmas felületükkel csökkentik a légkör szén-dioxid szintjét, rengeteg oxigént termelnek, sőt a légkörben található port is megkötik a levelek felületén.

Sajnos az emberi mohóság és ostobaság veszélybe sodorta az esőerdők létét. Az erdőirtás napjainkban meghaladja az évi 200 000 km²-t. Az amazóniai esőerdők eredeti területükből már mintegy 25%-ot veszítettek.

Szárazság Dél-Amerikában – veszélyben az esőerdők (2005. október 14., National Geographic Online).

Az Atlanti-óceán felmelegedése nemcsak a szokásosnál is erősebben pusztító hurrikánok keletkezéséhez vezetett, hanem Dél-Amerikában az esőerdőket is veszélyeztető szárazságot okozott.

A kutatók szerint például Santarém erdei megfigyelőállomásnál, ott, ahol az Amazonas és a Tapajós folyók találkoznak, a szokásosnál 15 méterrel alacsonyabb a vízállás! A folyó egyes ágai kiszáradtak.

- Ha nem változik az esőerdőirtás üteme, hány év alatt irtják ki az esőerdőket?
- Hány km^2 vesztek az amazóniai esőerdők az eredeti területükből?
- Ha 2005-ben csak 1 méterrel csökkent a víz szintje a teljes vízgyűjtőterületen, akkor hány köbméter vízzel volt kevesebb az Amazonasban? (Az Amazonas vízgyűjtő területe $7\,180\,000\text{ km}^2$.)